

Prinsen & Prinsessen
Christelijk Kinderdagverblijf

Protocol Veilig slapen

04 Mei 2020

Doel	3
Geldigheidsbereik	3
Samenvatting preventiemaatregelen	3
Handelen in geval van calamiteit	3
Achtergrond informatie	4
Afspraken	4
Wat kunnen we doen om de veiligheid te bevorderen	4
Leg een baby altijd op de rug te slapen	4
Voorkom dat een baby te warm ligt	5
Zorg voor veiligheid in het bed	6
Voorkom gezondheidsschade door (mee) roken.	6
Houdt voldoende toezicht.	6
Voorkom oververmoeidheid van de baby	6
Overige belangrijke zaken in relatie tot wiegendood	6
Overzichtskaart Preventiemaatregelen	7
Leg een baby altijd op de rug te slapen	7
Vermijd te warme omgeving	7
Zorg voor veiligheid in wieg of bed	7
Blijf bij de baby in de buurt	8
Houd een baby rookvrij	8
Geef borstvoeding, houd de fopspeen achter de hand	8
Gebruik geen geneesmiddelen met slaapverwekkende bijwerking	8
Let op rust en regelmaat	8
Extra aandacht voor	8
Bijlagen	9

Doel

Het doel van dit protocol is het ,zo veel mogelijk, uitsluiten van risico's die wiegendood kunnen veroorzaken. Tevens kan dit protocol leiden tot adequate instructies en adviezen in het geval van (bijna) Wiegendood.

Geldigheidsbereik

Dit protocol is geldig voor alle medewerkers van Kinderdagverblijf Prinsen & Prinsessen te Harderwijk, en zal tevens voor de ouders beschikbaar zijn op de website.

Samenvatting preventiemaatregelen

- Stel ouders met een jonge baby voorafgaand aan plaatsing enkele keren in de gelegenheid om hun kind aan de sterk veranderende omstandigheden en de nieuwe routine te laten wennen.
- Houd jonge baby's tijdens het slapen extra goed in de gaten.
- Leg een baby nooit op de buik te slapen, ook niet één keertje.
- Leg bij uitzonderingen (verklaring vereist) het kindje altijd in een bedje met Aerosleep te slapen.
- Controleer steeds alle kinderen als je er een naar bed brengt. Kijk als het niet vaker kan minimaal een keer per half uur.
- Zet de babyfoon of video aan als je niet op de groep bent.
- Ventileer de slaapkamer regelmatig en zorg dat het er niet te warm is.
- Maak het bedje laag op en gebruik geen dekbed.
- Rook nooit in de (buurt van) de opvang.

Handelen in geval van calamiteit

- Blijf kalm
- Prikkel de baby (zonder krachtig te schudden, ondersteun het hoofdje!)
- Roep de hulp van collega's
- Bel direct 112
- Pas bij niet reageren op prikkelen mond-op-mondbeademing toe en daarna hartmassage
- Maak notities

Aanbevolen wordt om in geval van plotseling en onverwacht overlijden daarvan binnen enkele dagen tevens melding te maken aan de Landelijke Werkgroep Wiegendood via het speciale meldnummer: **06 - 51 29 37 88**. Uiteraard alleen met toestemming van de ouders. Een arts van de werkgroep kan adviseren over de mogelijkheden van nader (medisch) onderzoek en extra begeleiding bieden.

Raadzaam is om in alle omstandigheden zo spoedig mogelijk en zo volledig mogelijk te noteren. Veel gegevens zijn essentieel of van groot belang om naderhand bij te dragen aan het zoeken naar een oorzaak.

Noteer t.b.v. een op te stellen observatieverslag: tijdstip van de gebeurtenis, de aangetroffen situatie in het bedje, de houding van de baby, de kleding en de temperatuur (ook die van de baby). Maak eventueel foto's.

De directie beseft dat in geval van overlijden nazorg voor de ouders, de betrokken leidster(s) en collega's heel belangrijk is. Goede communicatie tussen alle betrokkenen staat daarbij voorop. In de eerste plaats hebben de ouders recht op volledig inzicht.

Nazorg is van groot belang. Niet alleen voor ouders, maar ook voor de mensen in de kinderopvang. Aandacht voor alle betrokkenen en openheid over de gang van zaken voorkomen dat het rouwproces extra wordt belast.

De Expertisegroep Wiegendood, van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde, kan advies geven en behulpzaam zijn bij de nazorg (tel. 06 - 51 29 37 88).

Achtergrond informatie

Helaas komt het in Nederland af en toe voor dat een baby tijdens kinderopvang plotseling en onverwacht overlijdt, ook wel wiegendood genoemd. Dit komt zowel in kinderdagverblijven als bij gastouders voor. In overleg met praktijkdeskundigen is speciaal voor kinderopvang dit protocol ontwikkeld. De basis hiervoor is de door de NVK (Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde), AJN (Artsen Jeugdgezondheidszorg Nederland), RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu), VeiligheidNL en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) ondersteunde landelijke richtlijn Preventie Wiegendood. Actuele wetenschappelijke onderzoeksbevindingen kunnen leiden tot aanvulling van dit protocol.

De statistieken over een lange reeks van jaren tonen aan dat het opvolgen van de preventieadviezen leidt tot drastische verlaging van de incidentie van wiegendood. Aandacht voor preventie en voorzorgsmaatregelen kan het risico - dat in het bijzonder voor jonge baby's tussen 3 en 9 maanden relatief hoger blijkt uit te vallen dan in thuissituaties - tot het uiterste beperken. Niemand kan echter alle risico's uitsluiten.

Afspraken

In onze organisatie voor kinderopvang moeten alle professionele verzorgers volledig op de hoogte zijn van de Veilig Slapen adviezen zoals gepubliceerd op de website en in de brochure van VeiligheidNL. Ouders ontvangen deze adviezen in de regel via het consultatiebureau (jeugdgezondheidszorg), verloskundigen of kraamzorg. De adviezen gelden voor de eerste twee levensjaren, maar op onderdelen kan een andere periode worden aangegeven.

Binnen onze instelling of bij onze gastouders dient iedereen van de praktische preventieve maatregelen op de hoogte te zijn, ook stagiaires en invallers. De directie ziet daarop toe. Op alle babyslaapkamer s hangen ter herinnering de nodige instructies.

Wat kunnen we doen om de veiligheid te bevorderen

Leg een baby altijd op de rug te slapen

Rugligging is de veiligste slaaphouding voor een baby. Een baby op de buik te slapen leggen maakt het risico van wiegendood wel vier tot vijf maal groter dan gemiddeld. Bij een verkouden baby nog iets meer. Leg een baby ook niet één enkele keer op de buik te slapen, bijvoorbeeld omdat het kind alleen dan troostbaar lijkt. Als een baby niet gewend is aan buikligging is het risico namelijk veel groter. Er zijn helaas diverse voorbeelden dat zo'n uitzondering fataal afliep.

Uitzonderingen en toepassingen

- Er zijn bepaalde, maar niet vaak voorkomende (aangeboren) afwijkingen waarbij buikligging (tijdelijk) wel wenselijk kan zijn. Vraag de ouders in zo'n geval om een schriftelijke verklaring van hun arts te overleggen en berg een kopie op in het dossier.
- Wijs ouders die zonder medische reden buikligging wensen, nadrukkelijk op de preventieadviezen. Willen zij desondanks dat hun baby in buikhouding slaapt (soms hebben zij hun kind daar al aan gewend), en wil onze organisatie dat aanvaarden, leg deze opdracht dan schriftelijk vast, met redenen omkleed, en door de eindverantwoordelijke ouders ondertekend.^{1 2}
- Voor alle kinderen onder een jaar die op de buik liggen zal een bed met Aerosleep matrasje zijn waarbij er geen luchtverstoringen kunnen optreden als het kindje de luchtwegen blokkeert door met het gezicht recht op het matrasje te gaan liggen.
- Stel ook een schriftelijke verklaring op wanneer ouders willen dat hun baby wordt gefixeerd/ vastgelegd. Vraag naar de reden³. Het vastleggen van baby's om rugligging te bevorderen wordt in Nederland afgeraden. Wordt fixeren bij uitzondering door een arts geadviseerd, dan dient het te gebeuren met een 'veilig geacht' hulpmiddel (bijvoorbeeld een slaapwikkel), consequent en elke keer weer uiterst zorgvuldig toegepast. Gebruik van stabilisatirolletjes, zijligkussentjes of - wigjes tijdens de slaap wordt afgeraden. Het vastleggen van kinderen ouder dan 9 maanden wordt ook afgeraden.
- Omdat veranderingen in routine duidelijk een risico verhogend effect hebben, is het aan te raden om een baby die bij het slapen gaan aan een fopspeen is gewend, die ook in kinderopvang consequent voor het slapen te geven. Aanbevolen wordt het gebruik van een fopspeen na de leeftijd van 10 maanden af te bouwen. Gebruik voor een speen geen koord of lint dat langer is dan 10 centimeter.
- Gebruikt een baby medicijnen, vraag dan om het advies van de behandelend arts en ga na of is gecontroleerd op slaapverwekkende bijwerking.

Voorkom dat een baby te warm ligt

Warmtestuwing is een risicofactor voor wiegendood. Let daarom goed op dat een baby niet te warm toedekt wordt. Baby's in de kinderopvang of bij de gastouder hebben binnen beslist geen mutsje nodig. De warmteregulatie gaat namelijk via het hoofd. Door kou overlijdt zelden een baby.

Indicatoren t.a.v. temperatuur

- Zolang het nekje van een baby in bed prettig (= lauw) aanvoelt, heeft deze het niet te koud. Een baby die veel transpireert heeft het te warm!
- Zorg dat het niet te warm is of wordt in de slaapvertrekken. De verwarming hoeft er niet vaak aan. De aanbevolen slaapkamertemperatuur is 15 tot en met 18 graden. Hang een thermometer op. Let ook op geluidsoverlast en luchtkwaliteit. Lucht regelmatig de verblijfs- en slaapruidten.

¹ Kiest een ouder wordende baby, die gezond is, in goede conditie en motorisch zo ontwikkeld dat vlot om en om draaien geen probleem is, regelmatig zelf voor op de buik slapen, dan is vasthouden aan steeds terugleggen op rug niet zinvol. De baby steeds terugdraaien zal dan telkens de slaap verstoren. Gemiddeld zijn baby's met vijf maanden in staat om zelf van rug naar buik en weer terug te draaien, maar sommigen zijn er pas met negen maanden aan toe. Let bij deze kinderen wel extra op de bedveiligheid!

² De schriftelijke verklaringen moeten duidelijk aangeven hoe en waarom van de preventieadviezen wordt afgeweken en dienen om te kunnen aantonen dat het kinderdagverblijf zorgvuldig te werk is gegaan. In geval van aansprakelijkheidsstelling is dat van belang. Juridische aansprakelijkheid valt te toetsen aan de mate waarin men nalatig of onzorgvuldig is geweest, opzettelijk dan wel onopzettelijk. Bij beoordeling zal worden gekeken naar beleid en uitvoering. Wettelijke voorschriften, waar de GGD op toeziet, zijn van een hogere orde dan raadgevingen en/aanbevelingen, zodat het verstandig is om interne regels ook daarvan niet te laten afwijken. Denk aan de eisen voor bedjes en boxen. Naast juridische is er morele aansprakelijkheid. In dat kader is van belang dat directie en personeel zichzelf achteraf geen verwijten hoeven maken over zaken die hadden kunnen worden voorkomen.

De Veilig Slapen adviezen berusten op de JGZ-richtlijn Preventie Wiegendood en worden in Nederland breed ondersteund, door alle (medische) organisaties die zich bezighouden met babyzorg, zoals consultatiebureaus, kraamzorg, de GGD en VeiligheidNL.

³ Als ouders een verzoek doen om hun baby op de door hen toegepaste wijze in te bakeren, dient allereerst te worden nagegaan of het inbakeren wordt gedaan in overleg met consultatiebureau- of kinderarts en of de juiste, veilige methode wordt toegepast, met goed materiaal en binnen veilige leeftijdsgrenzen. Een baby die niet in goede conditie is of koorts heeft mag nooit worden ingebakerd. Op verkeerde wijze of met ongeschikte middelen inbakeren kan risicovol zijn en de kans op het ontwikkelen van een heupafwijking bevorderen. Om de kans op een heupafwijking te verkleinen, moet een ingebakerde baby de benen kunnen spreiden en optrekken. Strikte leeftijdsgrenzen zijn van belang: Een al wat oudere baby die er ingebakerd of losjes ingepakt in slaagt om te draaien, belandt in een potentieel levensbedreigende situatie! Het actuele advies is om inbakeren bij voorkeur na de vierde maand af te bouwen en uiterlijk na de zesde maand te stoppen in verband met toenemende veiligheidsrisico's. Over inbakeren bestaat in Nederland geen consensus. De jeugdgezondheidszorg hanteert de multidisciplinaire richtlijn Excessief huilen met het uitgangspunt dat inbakeren kan worden overwogen, als regelmaat, voorspelbaarheid en prikkelreductie onvoldoende effect hebben. Het inbakeren gaat dan samen met regelmaat, voorspelbaarheid en prikkelreductie. In deze richtlijn is precies omschreven wanneer en hoe veilig en verantwoord kan worden ingebakerd en wanneer het moet worden ontraden.

- Leg een baby bij voorkeur te slapen in een babyslaapzak (trappelzak) of maak het bedje laag op met een goed ingestopt laken en een dekentje. Gebruik nooit een dekbedje. Een deken in een dekbedhoes mag wel, maar stop deze goed in. Bij gebruik van een babyslaapzak is ander beddengoed vaak niet nodig. Belangrijk: Laat een baby nooit met bedekt hoofd slapen!

Zorg voor veiligheid in het bed

- Gebruik bedden die voldoen aan de wet⁴, een kinderwagenbak of hangmat is geen veilige slaappleaats.
- De matrassen zijn stevig en vlak en passen goed in de bedjes.
- Gebruik nooit een campingbedje.
- Gebruik nooit een kussen, een kussenachtige knuffel, zachte hoofd- en zijwandbeschermers, zeiltjes, tuigjes, koorden of voorwerpen van zacht plastic in het bedje.
- Maak het babybed kort op: dat wil zeggen zo dat de voetjes vrijwel tegen het voeteneinde liggen. Dit is bedoeld om te voorkomen dat het kind onder het beddengoed schuift. Vermijd ook het opvullen van ruimte aan het voeteneinde met dubbelgeslagen dekens of een kussen.
- Laat slaapkamertjes en beddengoed regelmatig luchten.

Voorkom gezondheidsschade door (mee) roken.

- Niet alleen voor wiegendood is roken een risicofactor. Rook kan een baby veel schade doen, met (levenslang) blijvende gevolgen. Daarom mag nergens binnen de gebouwen worden gerookt. Ook niet buiten op speelplaats in aanwezigheid van de kinderen.

Houdt voldoende toezicht.

- Kijk telkens als je een kindje naar bed brengt even in de andere bedjes.
- Houd nieuwkomers/jonge baby's zoveel mogelijk extra in het oog. Er zijn sterke aanwijzingen dat veranderingen in omstandigheden en routine bij (jonge) baby's stress en slaapverstoring veroorzaken. De situatie tijdens kinderopvang verschilt in vrijwel alle opzichten van die in het ouderlijk huis. Het is daarom verstandig om ouders van jonge baby's de gelegenheid te bieden om voorafgaand aan plaatsing enkele malen met hun baby op gewenningsbezoek (bij voorkeur met slaaperiode) te komen.
- Als permanent toezicht niet mogelijk is, is een zo kort mogelijke interval wenselijk. Elke tijdseenheid is arbitrair. Kies het kortst haalbare interval, want een gevaarlijke situatie kan een baby heel snel fataal worden. Ga minimaal eens per half uur ter controle langs alle kinderen.
- Maak gebruik van een (beeld)babyfoon; zeker als er buiten wordt gespeeld of wanneer een leidster even elders moet zijn.

Voorkom oververmoeidheid van de baby

- Indien een baby langdurig gehuild heeft (bijv. omdat het overstuur is geraakt) kan een kind oververhit raken. Hierna is het dus belangrijk dat er wordt toegezien op de warmteregulatie van het kind.

Overige belangrijke zaken in relatie tot wiegendood

De pedagogisch medewerkers zijn verantwoordelijk voor het toepassen van deze regels. Zij worden geacht eventuele problemen in de praktijk te signaleren. Van belangrijke gebeurtenissen (ongelukken of bijna-ongelukken) moeten zij de directie meteen op de hoogte stellen. Als er ondanks alle voorzorgen toch een baby in ogenschijnlijk slechte conditie wordt aangetroffen, prikkel het kind dan door het aan te tikken, de voetzolen te kietelen en het op te pakken en zie of het zich herstelt. Zo niet, sla dan terstond

⁴ Warenwetregelgeving nadere eisen kinderbedden en -boxen in de kinderopvang

alarm (112 bellen) en begin met reanimeren.

Roep andere medewerkers te hulp, maar laat de overige kinderen niet zonder toezicht. De directie wordt gewaarschuwd en zij neemt contact op met de ouders, en met medische instanties.

Het is van belang om van begin af aan feiten te noteren zoals het tijdstip, de omstandigheden en de betrokkenen.

Inlichten ouders

- De leidinggevende licht zo spoedig mogelijk de ouders van het betreffende kind in.

Overzichtskaat Preventiemaatregelen

Het RIVM heeft een JGZ richtlijn Preventie Wiegendood opgesteld waar alle adviezen op te lezen staan. Niet alle punten zijn van toepassing op de kinderopvang (degene die niet van toepassing zijn zijn grijs gemaakt) Tevens geven we een toelichting op de praktische zaken omtrent deze punten.

Leg een baby altijd op de rug te slapen

- Leg het hoofd afwisselend naar links en naar rechts
- Laat de baby dagelijks enkele malen onder toezicht op de buik spelen
- Een oudere en gezonde baby die vlot draait en zelf kiest voor buikslapen hoeft niet teruggedraaid te worden, dit is slaapverstoring
- Buikligging alleen op medische gronden

De buikligging wordt bij Prinsen & Prinsessen ernstig afgeraden en tevens dient een ouder een verklaring te ondertekenen indien deze toch wil dat het kind op de buik slaapt. Wel hebben we voor de kinderen die toch op de buik slapen (verklaring vereist) een Aerosleep beschikbaar.

Vermijd te warme omgeving

- Geen Dekbed tot 2 jaar
- Niet te warm (te veel) beddengoed en nachtkleding
- Geen elektrische deken of warme kruik in bed
- Hoofd slapende baby binnenshuis altijd onbedekt laten
- Goed aansluitende trappelzak is veilig
- Aanbevolen slaapkamertemperatuur 15-18° C
- Houd de box uit de volle zon
- Laat de baby nooit alleen achter in de auto

In de slaapkamer zullen alleen dekentjes worden gebruikt (dus geen dekbedjes) Tevens zal er in de slaapkamer met regelmaat geventileerd worden. De box op de groep is gepositioneerd dat er geen volle zon in kan schijnen of er zal gebruik gemaakt worden van de raambekleding om dit te voorkomen.

Zorg voor veiligheid in wieg of bed

- Geen kussen, hoofdbeschermer, tuigje, speelgoed of zachte voorwerpen in bed
- Stevige, vlakke matras. Geen afsluitende onderlaag
- Geen fixatie in bed
- Bedje kort en stevig opmaken; voeten tegen voeteneinde
- Niet meer inbakeren zodra een baby kan gaan draaien
- Spijlafstand minimaal 4,5 en maximaal 6,5 cm

De bedjes voldoen aan de eisen die zijn gesteld voor de kinderopvang waardoor de veiligheid maximaal kan worden gewaarborgd. Indien er een wens is om toch het kind te fixeren zal dit alleen gebeuren onder strikte voorwaarden.

Blijf bij de baby in de buurt

- Nabijheid bevordert band moeder-kind en veiligheid
- Laat baby in eigen wieg of bedje bij de ouders op de kamer slapen gedurende tenminste het eerste halfjaar
- Overdag niet in box of op groot bed laten slapen

Houd een baby rookvrij

- Niet roken tijdens zwangerschap
- Roken in de nabijheid van de baby altijd vermijden

Op de gehele locatie van de kinderopvang is het verboden te roken. Dit betekent dus dat er ook niet buiten gerookt mag worden in de buurt van de kinderen. We hebben echter te maken dat we aan een doorgaande weg gevestigd zijn dat tevens de looproute van stad naar station is. Daarom wordt de buitenruimte regelmatig gecontroleerd op sigaretten en/of filters.

Geef borstvoeding, houd de fopspeen achter de hand

- Geef zo mogelijk borstvoeding
- Een fopspeen werkt preventief; wacht met het geven van een fopspeen totdat de borstvoeding goed op gang is. Indien een kind gewend is aan een fopspeen, deze altijd aanbieden voor het slapen

Gebruik geen geneesmiddelen met slaapverwekkende bijwerking

- Let op slaapverwekkende bijwerkingen van medicijnen. Deze zijn ongeschikt voor baby's. Ook voor uzelf bij borstvoeding
- Medicijnen en middeltjes alleen op doktersadvies

Let op rust en regelmaat

- Verzorg de baby zoveel mogelijk in een vertrouwd ritme en voorspelbaar patroon
- Beperk onrustige situaties, zoals drukke visites, reizen en logeerpartijen in het eerste levensjaar tot het minimum

Het ritme van de kinderopvang dat te lezen is in het pedagogisch beleidsplan zal in de eerste periode niet strikt worden gevolgd door de baby's. Hiermee wachten we tot het kind hieraan toe is.

Extra aandacht voor

- Premature en dysmature kinderen
- Meerlingen
- Niet samen in ouderlijk bed slapen tot 4 maanden; bij rokende ouders niet tot 6 maanden
- Huilbaby's
- Geen honing in eerste levensjaar
- Veilig speelgoed
- Verzorgingsgewoonten van culturele minderheden
- Wennen aan kinderopvang

Bijlagen

Toestemmingsformulier veilig slapen

Beste ouder(s),

Onlangs heeft u de pedagogisch werker verzocht om uw kind in te bakeren, op de buik te laten slapen of een andere vorm van slapen die afwijkt van het protocol 'Veilig slapen' dat we bij Prinsen & Prinsessen hanteren.

In dit protocol worden de risico's beschreven die o.a. verbonden zijn aan de factor warmtestuwing (inbakeren) en buikligging.

Door ondertekening van dit formulier geeft u, de ouder(s) van _____,
geboren op ____-____-_____ toestemming om (s.v.p. aankruisen wat van toepassing is):

- uw kind in te bakeren. Hiervoor wordt alleen het bakerslaapzakje toegestaan. Aan inbakeren dient instructie van de ouder(s) vooraf te gaan
- uw kind in bed op de buik te leggen
- overige: _____

De reden is hiervoor (in te vullen door ouders):

Heeft er een instructie inbakeren plaatsgevonden door de ouders aan de medewerker: **ja / nee / n.v.t.**

Hierbij verklaar ik dat ik het protocol 'Veilig slapen' heb ingezien. Ik ben mij bewust van de risico's die verbonden zijn aan bovengenoemde methoden en neem hierin mijn verantwoordelijkheid.

Plaats _____

Datum ____-____-_____

Naam ouder:

(handtekening)

Naam pedagogisch medewerker:

(handtekening)